

AWLV-Nieuwsbrief – april 2011

Redactie: Joanneke Hees en Robert Hirschel

nummer 29

Van de redactie

Ondanks het feit dat ook de redactie met dit prachtige weer liever buiten zit dan binnen achter de computer, was het inmiddels alweer hoog tijd voor een nieuwe A WL V-Nieuwsbrief, want er is genoeg te melden. Allereerst de Algemene Ledenvergadering aanstaande woensdag met aansluitend een lezing van een van onze leden. Er moet ook weer dringend geklust worden aan het gebouw, dus vandaar dat u een oproep vindt voor een nieuwe klusdag. Kom vooral helpen!

In het Stads museum Leidschendam-Voorburg is momenteel een tentoonstelling over de Vlaardingen-cultuur te zien waarin ook vondsten van de A WL V zijn te bewonderen. Dus als u nog niet geweest bent, u hebt nog tot 15 mei de tijd.

De werkgroep kreeg onlangs nog de gelegenheid om eindelijk weer een keertje te graven in Leidschendam met wat vondsten uit de Middeleeuwen als resultaat. Maar verreweg de meeste belangstelling ging de afgelopen tijd uit naar de Romeinen en Forum Hadriani, want Tom Buijtendorp is gepromoveerd en Forum Hadriani wordt, samen met de Limes, voorgedragen voor de Werelderfgoedlijst! De gemeente draagt ook haar steentje bij met de plannen voor de visualisatie van Forum Hadriani in Park Arentsburgh.

Daarnaast kunt u natuurlijk uitgebreid lezen over de andere activiteiten en excursies van de afgelopen tijd, zoals de presentatie van het HVV-themanummer over archeologie. Ik wens u veel leesplezier.

Joanneke Hees

Algemene Ledenvergadering

Woensdag 27 april 2011 vindt de Algemene Ledenvergadering van de A WL V plaats in de werkruimte aan de Van Naeltwijckstraat 9A. De vergadering begint om 20.00 uur, werkruimte open vanaf 19.45 uur). De agenda van de vergadering en de betrokken jaarstukken, zoals het jaarverslag en het financieel verslag, zullen half maart in de werkruimte ter inzage worden gelegd en zijn tijdens de werkavonden in te zien. Zij kunnen op verzoek ook worden toegestuurd per e-mail of post.

Aansluitend aan de vergadering zal ons lid Julius van Roemburg een lezing houden over zijn scriptieonderwerp (zie hieronder). Binnenkort zal hij zijn studie archeologie aan de Universiteit Leiden afronden.

Joanneke Hees en Robert Hirschel

Lezing Julius van Roemburg: (On)gewapende Cananefaten? Romeins wapen- en paardentuig uit de Civitas Cananefatum.

Hoewel de Cananefaten, net als de Bataven, een serieuze hoeveelheid soldaten hebben geleverd aan het Romeinse leger, lijkt er een groot verschil te zitten in de materiële neerslag van wapen- en paardentuig tussen beide stamgebieden. Er is de afgelopen jaren veel gepubliceerd over de zogenaamde Bataafse veteranen en het voorkomen van militaria op rurale nederzettingen, terwijl dit aspect in de Cananefaats regio onderbelicht blijft en totaal geen onderwerp lijkt te zijn bij (veld)onderzoek. Hoewel er de laatste jaren toch op diverse sites interessante vondsten zijn gedaan. Tijdens mijn onderzoek heb ik een inventarisatie gemaakt van voornamelijk metaalvondsten uit het Cananefaats gebied, met als doel de verschillen of overeenkomsten tussen beide gebieden in kaart te brengen en de achterliggende oorzaken te doorgronden.

Tijdens mijn lezing presenteer ik de vondsten en hun chronologische en geografische ontwikkeling in het gebied. Tevens zal een aantal meer specifieke vragen aan bod komen:

- Zijn er aanwijzingen te vinden voor het bestaan van de Cananefaats eenheden in de periode voor de Bataafse opstand?
- Hoe vertaalt de toenemende onrust tegen het einde van de 2^e en 3^e eeuw zich in het vondstmateriaal?

Julius van Roemburg

Contributie

Onlangs zijn de contributiebriefjes voor 2011 verstuurd naar de leden. Graag wil ik u verzoeken om op tijd te betalen.

Leden die geen exemplaar hebben ontvangen van het jubileumboek "Archeologisch onderzoek in Leidschendam-Voorburg. Enkele hoogtepunten 1985-2010" vanwege achterstallige contributie, krijgen alsnog een exemplaar toegestuurd wanneer de betaling binnen is.

Joanneke Hees

Klusdag op 7 mei

Op zaterdag 7 mei is er weer een klusdag in de werkruimte gepland. Er ligt nog een behoorlijke waslijst van klussen die moeten gebeuren, vooral wat betreft het onderhoud van het pand. Wie heeft er tijd en zin om de handen uit de mouwen te steken om te schilderen, te poetsen of op te ruimen?! Klussers kunnen zich aanmelden bij ondergetekende, dan zorgen wij voor de lunch.

Joanneke Hees

Nieuwe directeur/conservator Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg

Sinds afgelopen november heeft het Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg weer een nieuwe vaste directeur/conservator, Mark van Hattem. Hij is van oorsprong historicus en heeft hiervoor als conservator en hoofd onderzoek bij het Legermuseum in Delft gewerkt.

In overleg met hem heeft de AWLV een bijdrage kunnen leveren aan de huidige tentoonstelling in het Stadsmuseum, Expeditie Steentijd, waarover u hieronder meer kunt lezen.

Joanneke Hees

Expeditie Steentijd

Vlaardingen-cultuur: jagers worden boeren 12 maart tot en met 15 mei 2011

De reizende presentatie 'Expeditie Steentijd' is in maart 2011 als laatste stop verhuisd naar het Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg. De expositie is klein van omvang, maar geeft wel een compleet overzicht van de belangrijkste vondsten uit meer dan vijftig jaar archeologisch onderzoek naar de 'Vlaardingen-cultuur'.

In de Steentijd was de streek rond Leidschendam-Voorburg bewoond door mensen van de Vlaardingen-cultuur. Vlaardingen is de stad die zijn naam heeft gegeven aan een bijzondere cultuur uit de Nieuwe Steentijd,

rond 3.000 voor Christus. Het Zuid-Hollandse landschap was toen een aaneenschakeling van ruige natte gebieden en kustvlakten. De mensen van de Vlaardingen-cultuur combineerden hier hun traditionele levenswijze van 'jagen en verzamelen' met landbouw en veeteelt. Ze waren de eerste boeren in Holland, met vaste woonplaatsen.

Op de tentoonstelling ziet u tientallen vondsten die in de kuststreek van Nederland zijn gedaan, zoals stenen bijlen, een stuk van een berenschedel, een visfuijk, aardewerk, vuursteen, een amulet van een berentand, de onderkaak van een everzwijn, stukken gevlochten touw en gereedschap om mee te jagen. Voor kinderen is er veel te doen op de tentoonstelling. Vanuit een prehistorische kano kunnen ze een film over een zoektocht naar prehistorische 'Vlaardingers' bekijken. Verder is er een leuk digitaal spel met opdrachten, een speurtocht voor kleine 'Steentijdjagers' en een spannend boek over overleven in de natuur.

De expositie wordt aangevuld met vondsten die door de Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg gedaan zijn in Leidschendam-Voorburg. Het merendeel is afkomstig van de opgraving aan de Frekeweg in Leidschendam. Ter gelegenheid van de tentoonstelling heeft de werkgroep twee aardewerken potten, een kleine en een grote, waarvan relatief veel bewaard was, laten restaureren door restauratiebedrijf Restaura. Het resultaat is erg mooi geworden. Ons lid Robert Hirschel hield een voordracht over de opgraving aan de Frekeweg tijdens de opening van de tentoonstelling.

Mark van Hattem en Joanneke Hees

Grote aardewerken pot van de Vlaardingen-cultuur, Frekeweg (foto: Restaura B.V.).

Parnashofweg

In verband met de aanleg van een kelder heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf eind februari/begin maart archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Parnashofweg in Leidschendam. Bij het onderzoek zijn enkele Romeinse en een aantal middeleeuwse scherven aangetroffen. Na afloop kreeg de AWLV nog de gelegenheid om een deel van de bouwput te onderzoeken. Op ca. 1,80 m onder maaiveld was een verrommelde veenlaag aanwezig met kiezelsteentjes, die in eerste instantie leken te wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een pad langs het Kanaal van Corbulo. In deze laag hebben wij tientallen donkergrijze aardewerkscherven van kogelpotten met bezemstreekversiering (late 12^e – begin 14^e eeuw) gevonden, evenals enkele fragmentjes Romeins materiaal. Aan het einde van de dag kwam nog een aantal grote fragmenten van een sterk verbrande pot van rood aardewerk te voorschijn, die waarschijnlijk in de 13^e eeuw te dateren is.

Lekker scheppen in de put (foto: Martin van Rijn).

Scherven van kogelpotten met bezemstreekversiering (foto: Martin van Rijn).

Helaas is het gezochte Kanaal van Corbulo niet aangetroffen. Waarschijnlijk ligt het kanaal buiten de bouwput. Echter, de vondst van middeleeuwse scherven is voor onze gemeente wel tamelijk bijzonder, aangezien de meeste vondsten doorgaans van na de Middeleeuwen dateren. Dit betekent dat er in die tijd hoogstwaarschijnlijk een boerderij in de directe omgeving zal hebben gestaan.

Joanneke Hees en Martin van Rijn

Zijdepark

Eind november heeft ADC ArcheoProjecten archeologisch onderzoek gedaan in het Groot Zijdepark in Leidschendam, gelegen tussen Leidsenhage en Sijtwende. Daar zijn sporen gevonden van de Vlaardingen-cultuur. Uit eerder vooronderzoek bleek al dat er in het park een vindplaats uit de Vlaardingen-cultuur aanwezig was.

Een van de opgravingsputten van het ADC (foto: Martin van Rijn).

In een donkergekleurde laag hebben de archeologen diverse stukken vuursteen aangetroffen. De vondsten behoren tot de oudst bekende bewoningssporen in de gemeente en blijken nu een stuk groter dan verwacht. Vermoedelijk is het een nederzettingsterrein dat hoger op de strandwal heeft gelegen.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd vanwege de aanleg van enkele nieuwe watergangen in Groot Zijdepark, in opdracht van de gemeente Leidschendam-Voorburg en het Hoogheemraadschap van Delfland. De nieuwe watergangen worden zo veel mogelijk om de vindplaats heen geplaatst, zodat deze bewaard blijft in de bodem.

Junior regioarcheoloog

Afgelopen najaar hebben de drie gemeenten van het Pact van Duivenvoorde, Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar, een junior regioarcheoloog aangesteld, Antoine Roeloffs. Hij zal de regioarcheoloog ondersteunen bij onder meer het beoordelen van bouwaanvragen en het completeren van het beeld van oudere archeologische onderzoeken in de drie gemeenten. Een senior regioarcheoloog is helaas nog steeds niet gevonden. Er staat weer een nieuwe vacature open. Lauren Bruning van Hazenberg Archeologie blijft deze functie zo lang uitoefenen.

De gemeente heeft een folder uitgebracht over “Archeologie in Leidschendam-Voorburg” om de inwoners te informeren over de relevante wetten en regels en wanneer ze met archeologie te maken krijgen.

Joanneke Hees

Promotie Tom Buijtendorp

Woensdag 15 december is Tom Buijtendorp aan de Vrije Universiteit Amsterdam gepromoveerd op zijn langverwachte onderzoek naar Forum Hadriani. Tom Buijtendorp stond begin jaren '80 aan de wieg van de Archeologische Werkgroep Voorburg. Hij heeft het onderzoek naar Forum Hadriani nieuw leven ingeblazen met onder meer verschillende artikelen in Westerheem. Samen met Wim Jung voerde hij boringen uit om de loop van de stadsmuur en de grachten op de kaarten van Holwerda en Reuvens te controleren.

Tom Buijtendorp naast een van de Romeinse mijlpalen in het RMO (foto: Arno Masseur).

Zijn zeer lijvige proefschrift (meer dan 1100 pagina's) is getiteld: “Forum Hadriani: de vergeten stad van Hadrianus”. Tom heeft voor zijn onderzoek alle oude gegevens van Reuvens en Holwerda verzameld en opnieuw

geïnterpreteerd met een moderne blik. Maar ook de nieuwste gegevens, zoals de vondsten uit de haven die momenteel nog worden uitgewerkt door Diachron UvA (voorheen AAC/Projectenbureau geheten). Hij benadrukt met zijn onderzoek dat het belang van Forum Hadriani groter moet zijn geweest dan voorheen vaak gedacht.

Behalve het bestuderen van de archeologische gegevens heeft hij de Romeinse stad bovendien op een heel andere manier benaderd, namelijk vanuit zijn achtergrond als econoom. Het onderzoek biedt een zeldzame analyse van de strategische en economische betekenis in relatie tot het territorium. Een aantal van de relaties zijn samengevat in een macro-economisch model uitgedrukt in de Romeinse geldeenheid. Getoond wordt hoe stad en *Limes* economisch met elkaar verweven waren. Via het Romeinse wegensstelsel en het Kanaal van Corbulo was Forum Hadriani verbonden met de rest van het Romeinse Rijk.

De promotie van Tom Buijtendorp heeft veel aandacht gekregen in de pers, zowel op de radio als in de kranten en op internet. Diverse dagbladen besteedden aandacht aan zijn onderzoek. Zijn interview in het radioprogramma Labyrint is te beluisteren via <http://weblogs.vpro.nl/labyrint/?s=buijtendorp>. Op 22 februari heeft Tom in onze werkruimte voor een volle zaal van leden en belangstellenden een lezing over zijn promotie-onderzoek gehouden.

Van het proefschrift is nog geen handelseditie verschenen, maar het is wel te downloaden voor de liefhebber via de website van de Universiteitsbibliotheek van de VU: www.ubvu.vu.nl, zoeken onder het kopje “Dissertaties”.

Joanneke Hees

Forum Hadriani op de Werelderfgoedlijst

Onlangs heeft het Kabinet de voorlopige lijst bekend gemaakt van elf Nederlandse erfgoederen die voorgedragen zullen worden bij UNESCO als Werelderfgoed. Op deze lijst staat onder meer het Nederlandse deel van de *Limes*, de Romeinse rijksgrens, evenals de Romeinse stad Forum Hadriani in Voorburg. In het buitenland zijn grote delen van de *Limes* al jaren erkend als Werelderfgoed, dus het wordt hoog tijd dat dit ook in Nederland zal gebeuren.

Joanneke Hees

Visualisatie Forum Hadriani in Park Arentsburgh

Binnenkort komt in het monumentale park Arentsburgh-Hoekenburg in Voorburg de geschiedenis van Forum Hadriani tot leven. Dit gebied is uniek in Nederland vanwege de schat aan archeologische resten die hier onder het maaiveld liggen. Het college van burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg heeft op 25 januari besloten om de geschiedenis te visualiseren en het gebied meer bekendheid te geven door middel van één hoofdbaken en vijf stadsbakens.

De bakens brengen de geschiedenis van deze gemeente onder de aandacht. Zo komt er een hoofdbaken aan de Prinses Mariannelaan. Dit bestaat uit een rij driehoekige pylonen. Vanuit richting Voorburg wordt de naam Forum Hadriani in energiezuinig licht uitgebeeld. Vanuit de richting Rijswijk is een schets van de stad Forum Hadriani te zien. Op de achterkant staat een luchtfoto van de wijk met daarop de contouren van het Forum.

Daarnaast zijn in park Arentsburgh-Hoekenburg vijf informatieve themabakens te bewonderen die verschillende aspecten van de geschiedenis van deze stad en tijd belichten. Het baken over Forum Hadriani wordt opgenomen in de stadsbakensroute van het stadsmuseum Leidschendam-Voorburg. De gemeente vindt het belangrijk dat deze archeologische vindplaats binnenkort in park Arentsburgh-Hoekenburg 'beleefbaar' is.

Op 17 maart heeft de gemeente een informatieavond voor omwonenden georganiseerd over de plannen in het park. Robert Hirschel is namens de AWLV betrokken bij de plannen van de gemeente.

Open Monumentendag

Op zaterdag 11 september was de AWLV op Open Monumentendag vertegenwoordigd met een stand bij de Oude Kerk in Voorburg, direct naast de stand van de Historische Vereniging Voorburg (HVV). In het kader van het thema "De smaak van de 19^e eeuw" hadden wij vooral 19^e-eeuwse vondsten van Sijtwende meegenomen, maar ook Romeinse vondsten om te kunnen vertellen over de eerste opgravingen op Forum Hadriani door prof. C.J.C. Reuvs in de 19^e eeuw. Het heeft ons weer een aantal nieuwe nieuwsbriefabonnees opgeleverd.

Bovendien was aan het begin van de middag de langverwachte presentatie van het nieuwste

boek uit de reeks "Historisch Voorburg" van de HVV, getiteld "Archeologisch onderzoek in Leidschendam-Voorburg. Enkele hoogtepunten 1985-2010". Aangezien het boek grotendeels is geschreven door leden van de AWLV, zijn we er natuurlijk heel trots op.

Na een inleiding door HVV-voorzitter Reinier van Gelooven, mocht onze voorzitter, Kees van der Brugge, het eerste exemplaar overhandigen aan wethouder Heleen Mijdam. Ze moest er echter wel wat voor doen, want ze moest eerst een aantal archeologische scherven op chronologische volgorde leggen. Dat bleek moeilijker dan gedacht, maar gelukkig kreeg ze wat hulp.

Wethouder Mijdam moet scherven op chronologische volgorde leggen (foto: Joanneke Hees).

De beide voorzitters poseren met de wethouder (foto: Joanneke Hees).

Op de plaatselijke televisiezender Midvliet is een verslag van de afgelopen Open Monumentendag uitgezonden, waarin ook de presentatie van de HVV-publicatie is opgenomen. U kunt het vinden op www.midvliet.nl onder het kopje TV Film Archief -> 2010 en dan zoekt u in de lijst naar het item "Open Monumentendag 2010". Het voor ons relevante stukje begint na 7.50 minuten.

Voor de AWLV kwam de publicatie van dit boek op een mooi moment, aangezien wij in 2010 ons 25-jarig bestaan vierden. Het boek is als jubileumgeschenk cadeau gedaan aan onze leden.

Joanneke Hees

Excursie naar Xanten

Op zaterdag 23 oktober 2010 togen wij met 12 mensen per auto naar het Duitse plaatsje Xanten om een bezoek te brengen aan het Archeologisch Park Xanten. Aanleiding was de opening van het nieuwe archeologisch museum enige tijd terug.

Na de lange autorit begonnen we ons bezoek met een kop koffie en wat lekkers in de Romeinse herberg. Na een kort wandelingetje naar het deels gereconstrueerde amfitheater verzamelden we ons bij de ingang voor een archeologische rondleiding. Een enthousiaste archeologe van het park vertelde ons uitgebreid over de geschiedenis van de Romeinse stad en de opgravingen.

De archeologe vertelt over de opgraving en de vondsten (foto: Marie-France van Oorsouw).

Ook nu nog wordt er ieder jaar een klein stukje opgegraven in een van de *insulae* (woonblokken). In een grote tent was een blootgelegd stuk van het opgravingsvlak te zien met onder meer een Romeinse afvoerbuis. Daarnaast, bedekt onder grote stukken zeil, waren enkele muren opgegraven. Tegenover de

opgraving stond een gebouw in aanbouw, waarbij wordt geëxperimenteerd met antieke technieken, zoals het bouwen van lemen muren.

Onder het zeil komen Romeinse muurresten tevoorschijn (foto: Marie-France van Oorsouw).

Helaas begon het in de loop van de dag te regenen. Vandaar dat de meesten het bezoek aan het openluchtgedeelte van het park beperkt hielden en koers zetten richting het nieuwe museum, dat nu, in plaats van het oude museum in het centrum van Xanten, is verrezen tegen het Romeinse thermengebouw aan.

Boven de fundamenteën van het badgebouw stond al een reconstructie van staal en glas in Romeinse stijl en het nieuwe museum sluit daar goed bij aan. Het is een groot en indrukwekkend gebouw geworden met een goed gepresenteerde collectie waar je als liefhebber erg hebbertig van wordt. Zelf had ik uiteindelijk niet eens meer genoeg tijd om de bovenste verdieping te bekijken. Leuk vormgegeven was bijvoorbeeld het thema over de vondsten die uit de grindlagen van de Romeinse Rijnbedding zijn opgebaggerd: de grotendeels metalen vondsten lagen uitgestald in een reeks glazen bakken met grind op de bodem.

In een tijdelijke tentoonstelling (*Schatzhäuser. Antiken aus Xantener Privatbesitz und europäischen Museen*) waren Xantense vondsten uit (privé)collecties van elders te zien, waaronder ook enkele voorwerpen uit de collectie van het Rijksmuseum van Oudheden, die al in de 19e eeuw in Leiden terecht zijn gekomen.

Hoewel het oorspronkelijke plan nog een gezamenlijk diner onderweg naar huis behelsde, bleek iedereen nog zo vol te zitten van de uitgebreide Romeinse lunch in de

herberg dat we dat maar hebben overgeslagen, zodat we 's avonds tamelijk op tijd weer thuis waren (na wat ongeplande sightseeing door het Duitse platteland in ons geval). Ondanks de regen bleek het een geslaagde excursiedag, die onze werkgroep zelfs nog twee nieuwe leden heeft opgeleverd. Met veel dank tenslotte aan onze chauffeurs die het hele stuk hebben gereden.

Joanneke Hees

Excursie boerderij Noortheylaan

Al een hele tijd is een aantal leden op de werkavonden bezig met het schoonmaken en determineren van de vele vondsten die zo'n tien jaar geleden door de werkgroep zijn gedaan bij een klein onderzoek bij een boerderij aan de Noortheylaan 1a. De eigenaar, de heer Van Bohemen, heeft de boerderij, die al heel lang familiebezit is, grondig laten opknappen en verbouwen tot woonhuis. Aangezien niet alle huidige leden destijds bij het onderzoek aanwezig zijn geweest, had Inge Ooms geregeld dat wij op 26 maart met een paar mensen een uitgebreide rondleiding door de gerestaureerde boerderij kregen van de heer Van Bohemen.

Een van de korte kanten van de boerderij met de opkamer boven het raampje van de melkkelder (foto: Wim van Horssen).

De huidige boerderij is rond 1600 gebouwd op dezelfde plek als een eerdere boerderij die was gesloopt bij de belegeringen van de Tachtigjarige Oorlog. Oorspronkelijk werden er koeien gehouden voor melk en kaas. De melkkelder is nog steeds aanwezig, evenals de aangebouwde ruimte waar het paard in rond liep om de karnmolen draaiend te houden.

Het gerestaureerde waterfornuis (foto: Wim van Horssen).

In de loop der tijd was de boerderij steeds verder vervallen en werd restauratie nodig. Het resultaat is indrukwekkend. De koeienstal is omgetoverd tot woonruimte van het echtpaar Van Bohemen zelf, terwijl het oorspronkelijke woongedeelte in luxe stijl is gebracht voor de verhuur aan expats. Hoewel het gebouw van alle moderne gemakken is voorzien, is wel overal rekening gehouden met de geschiedenis van het gebouw en zijn belangrijke onderdelen behouden of opnieuw aangebracht, zoals enkele oude muurnissen en het waterfornuis.

Wij danken de heer Van Bohemen hartelijk voor zijn gastvrijheid. Met hernieuwde energie gaan we verder met het uitwerken van ons onderzoek.

Joanneke Hees

Jubileum Veurs Lyceum

In verband met het 40-jarig bestaan van het Veurs Lyceum heeft de AWLV in samenwerking met de gemeente en het archeologisch adviesbureau RAAP voor twintig leerlingen van het Veurs Lyceum van diverse leeftijden een archeologische workshop georganiseerd in een weiland aan de Veursestraatweg in Leidschendam.

Ons lid Martin van Rijn heeft eerst op school een lezing gegeven over het uitvoeren van archeologisch (boor)onderzoek. Vervolgens hebben de leerlingen, onder begeleiding van enkele archeologen van RAAP en medewerkers van milieuvadvisbureau Adverbo, met assistentie van enkele AWLV-ers, grondboringen uitgevoerd in een weiland, tussen de kassen, aan de Veursestraatweg.

Door middel van grondboringen is getracht het Romeinse Kanaal van Corbulo te vinden. Dit is helaas niet gelukt, maar we vonden wel een oude sloot die in begin van de 20^e eeuw is

gedempt met puinhoudende grond. In het weiland zijn ook weerstandmetingen uitgevoerd. Na het inlezen van de data in een computer bleek op het beeldscherm wel dat in de bodem mogelijk een sloot aanwezig is.

De leraar geschiedenis (de heer Van Gessel) heeft ook met apparatuur rondgelopen en zal zijn ervaring verwerken in de lessen geschiedenis. De AWLV gaat in overleg met het Veurs Lyceum kijken of de werkgroep mogelijk in de toekomst nog meer archeologielessen kan geven.

Leerlingen lopen met de weerstandsmeter (foto: Martin van Rijn).

Uitleg over hoogtemetingen (foto: Martin van Rijn).

Op de plek van de workshop zal in de toekomst vervolgonderzoek plaatsvinden. In verband met de herinrichting van de Duivenvoordecorridor zullen archeologen de ligging van het Romeise Kanaal nader bepalen.
Martin van Rijn en Joanneke Hees

Lezingen

Op donderdagavond 18 november hebben Robert Hirschel en ondergetekende een Pelikaanlezing gehouden over de activiteiten van de AWLV in de Voorhof van de Oude

Kerk in Voorburg. Deze lezing heeft enkele nieuwe leden en nieuwsbriefabonnees opgeleverd.

Op 10 januari heb ik een lezing gegeven over Forum Hadriani voor de Rotary in Voorburg.

Joanneke Hees

Voorzitter AWLV: Kees van der Brugge
Oostvlietweg 12 B, 2266 BL Leidschendam
070-3272859

Secretariaat: mr Robert Hirschel
Rodelaan 155, 2272 SB Voorburg
070-3862998

**Werkruimte: Van Naeltwijckstraat 9a,
2274 NV Voorburg**
Werkavonden woensdag vanaf 20.00 uur.

E-mail adres van de redactie:
joanneke.hees@gmail.com